

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА
ПОЛІТЕХНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

НОРЕЦЬ ДАРИНА ОЛЕКСІВНА

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ
З ОПЛАТИ ПРАЦІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ»
(на матеріалах Управління освіти Чернігівської міської
ради)**

**Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»**

**АВТОРЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеню «магістр»**

Чернігів – 2022

Кваліфікаційною роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі економіки, обліку і оподаткування
Національного університету «Чернігівська політехніка»

Науковий керівник: к.е.н., доцент ГЛИВЕНКО Валентина
Василівна, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування
Національного університету «Чернігівська політехніка»

Рецензент: ТУНІК Марина Володимирівна, Начальник
Першого міського відділення АТ "Райффайзен Банк" у
м. Чернігів

Захист відбудеться «22» грудня 2022 р. о 9.00 год. на засіданні
Екзаменаційної комісії у Національному університеті
«Чернігівська політехніка»

Завідувач кафедри економіки, обліку і оподаткування

д.е.н., проф.

Дерій Ж. В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Нарахування та виплата заробітної плати та інших виплат працівникам є одним з найбільш важливих етапів ведення бухгалтерського обліку будь-якого підприємства або організації. Особливої уваги заслуговує облік та контроль розрахунків з оплати праці в бюджетних установах. Адже організація та ведення бухгалтерського обліку бюджетних установ має свої особливості, зокрема здійснення видатків в межах встановленого кошторису, з урахуванням граничних показників за загальним фондом. Окрім цього певні бюджетні установи здійснюють розрахунок тарифікації для нарахування заробітної плати та інших виплат працівникам протягом року. Від ефективності організації ведення та контролю розрахунків з оплати праці залежить правильність нарахування та виплати заробітної плати та інших виплат працівникам, утримань та нарахувань на оплату праці.

Також досить важливо, щоб розмір оплати праці був залежний від складності виконуваної роботи, а також від відповідальності покладеної на працівника. Окрім цього, необхідно, щоб заробітна плата мала мотиваційний вплив на працівників вчасно та якісно виконувати свої обов'язки, а також розвиватися професійно. Проте, в бюджетних установах ці функції виконуються лише частково.

Проблеми обліку та контролю розрахунків з оплати праці в бюджетних установах розглядалися в працях вітчизняних науковців. Зокрема, значний внесок в дослідження питання обліку розрахунків з оплати праці здійснили Штокало Л. І., Миколишин С. Я., Михайлюк М. В., Васильєва В. Г., Бабенко Л. В., Тумановська О. В., Морозюк Н. С., Гамова О. В., Феофанов Л. К., Козачок І.

А., Копитіна І. О., Михайленко Ю.О., Бондаренко О. С., Салівон Т. В., Будько О. В., Фень А. М., Дудченко Н. І.

Обґрунтуванням підвищення ефективності бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці при запровадженні внутрішнього контролю займалися Гамова О. В., Козачок І. А., Федоренко Т. В., Ілащук С. А., Воронко Р. М., Хрищук Я. Е., Гатиляк Ю. О., Ходаківська Л.О., Шоляк Ю. О.

Кравченко О. В., Овчарова Н. В., Говорун І. А. відобразили особливості обліку заробітної плати в закладах загальної середньої освіти.

Проте, незважаючи на значну увагу науковців, це питання досі залишається актуальним.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних, методичних і практичних аспектів організації обліку і контролю розрахунків з оплати праці, а також розробка шляхів їх удосконалення.

Для досягнення зазначеної мети в роботі поставлені та вирішені такі **завдання**:

- дослідити економічну сутність заробітної плати;
- визначити особливості нарахування заробітної плати в бюджетних установах;
- визначити поняття контролю та його завдання щодо розрахунків з оплати праці;
- охарактеризувати галузь освіти;
- надати фінансово-економічну та організаційну характеристику досліджуваної установи;
- охарактеризувати ведення обліку розрахунків з оплати праці в досліджуваній установі;
- визначити особливості організації контролю розрахунків з оплати праці в досліджуваній установі;
- надати рекомендації щодо удосконалення організації обліку;

- розробити пропозиції щодо удосконалення первинного обліку оплати праці;

- визначити можливі шляхи підвищення оплати праці технічного персоналу.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку та контролю розрахунків з оплати праці в бюджетних установах.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку і контролю розрахунків з оплати праці в бюджетних установах.

Методи дослідження: опис – при характеристиці економічної сутності заробітної плати; опис, аналіз та синтез – при визначенні особливостей нарахування заробітної плати в бюджетних установах та визначенні поняття контролю та його завдання щодо розрахунків з оплати праці, при характеристиці особливостей галузі освіти; спостереження та опис – при ознайомленні з діяльністю Управління освіти Чернігівської міської ради, його структурою та організацією бухгалтерського обліку; порівняння та аналіз – при визначенні та характеристиці фінансово-економічних показників Управління освіти Чернігівської міської ради; індукція та дедукція – при отриманні висновків в результаті дослідження.

Інформаційною та правовою базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, що регламентують облік і контроль розрахунків з оплати праці, зокрема суб'єктів державного сектору, методичні матеріали, дані мережі Інтернет. Фактологічною основою проведеного дослідження є статті вітчизняних вчених з проблем бухгалтерського обліку та контролю розрахунків з оплати праці в бюджетних установах.

Практичне значення одержаних результатів. Основні результати дослідження спрямовані на вдосконалення методики й практики організації обліку та

контролю розрахунків з оплати праці в Управлінні освіти Чернігівської міської ради. Зокрема, запропоновано запровадити премії для диференціації заробітної плати та мотивування технічного персоналу, удосконалити Наказ про облікову політику Управління, запровадити графік документообігу, зокрема в частині розрахунків з оплати праці, запровадити розрахунково-платіжні відомості для педагогічних працівників, розрахунково-платіжні відомості для технічного персоналу закладів освіти, удосконалену розрахунково-платіжну відомість (зведену).

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися та обговорювалися на VIII Міжнародній науково-практичній конференції «“Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку (м. Чернігів, НУ «Чернігівська політехніка», 25 листопада 2022 року).

Публікації. За результатами дослідження опубліковані тези доповідей:

- Норець Д.О. Програмне забезпечення бухгалтерського обліку бюджетних установ та організацій // Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : VIII Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернігів, 25 листопада 2022р.) : тези доповідей. – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2022. – С. 125-126.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Основний зміст викладено на 76 сторінках друкованого тексту. Робота містить 15 таблиць, 14 рисунків, 5 додатків. Список використаних джерел налічує 80 найменувань, поданих на 9 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи, встановлено мету та завдання, предмет та об'єкт, методи та інформаційна база дослідження, визначене практичне значення результатів дослідження, а також подано структуру роботи.

У першому розділі **«Теоретичні основи організації обліку та контролю розрахунків з оплати праці»**

- охарактеризовано економічну сутність заробітної плати;

- визначено перелік доплат та надбавок, які використовуються при нарахуванні заробітної плати працівникам бюджетних установ, в тому числі і педагогічному персоналу;

- встановлено, що заробітна плата педагогічного персоналу складається з великої кількості доплат та надбавок. Через залежність суми доплат і надбавок від розміру посадового окладу, здійснюється мотивування працівників підвищувати свою кваліфікацію. Також певні доплати виплачуються за високі досягнення, що також мотивує працівників професійно розвиватися;

- виявлено, що посадовий оклад працівників перших дванадцяти розрядів є меншим порівняно з розміром мінімальної заробітної плати. Для більшості працівників, які мають 1-12 тарифний розряд надбавки та доплати, окрім доплати до мінімальної заробітної плати, не передбачені;

- визначено особливості відображення розрахунків з оплати праці в бухгалтерському обліку бюджетних установ. Зокрема, бюджетні установи використовують План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, Меморіально-ордерну форму бухгалтерського обліку, фінансову звітність для бюджетних установ. Також

вони подають бюджетну звітність. Первинні документи для нарахування та виплати заробітної плати використовуються такі ж як і для підприємств;

- охарактеризовано мету внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці. Встановлено, що застосування внутрішнього контролю сприяє мінімізації помилок при веденні бухгалтерського обліку та складанні звітності, що призводить до зменшення штрафних санкцій.

У другому розділі «Організація обліку та контролю розрахунків з оплати праці в Управлінні освіти Чернігівської міської ради»

- визначено основні проблеми галузі освіти в Україні;
- виявлено, що в Україні проводяться заходи щодо підвищення якості освіти, визначаються пріоритетні напрями. Одним з таких напрямів є запровадження нової української школи (НУШ);

- встановлено, що наказ про облікову політику Управління містить забагато зайвої інформації, зокрема методи та процедури для яких немає альтернатив, посилання на нормативні акти. Загалом, це робить облікову політику великою за обсягом та незручною для використання. Проте, в обліковій політиці не наведено строк корисного використання груп основних засобів та нематеріальних активів, поріг суттєвості, ліквідаційну вартість та не оновлено вартісні критерії віднесення необоротних активів до основних засобів. Загалом, визначено, що наказ про облікову політику Управління потребує подальшого вдосконалення;

- виявлено, що в установі відсутній графік документообігу. Проте, якісний графік документообігу допоможе оптимізувати ведення бухгалтерського обліку. Тому Управлінню доцільно розробити цей графік;

- в Управлінні відсутній відділ внутрішнього контролю. Тому певний контроль в частині розрахунків з

оплати праці проводиться працівниками бухгалтерії на відповідних етапах ведення бухгалтерського обліку.

У третьому розділі «Шляхи вдосконалення організації обліку та контролю розрахунків з оплати праці в Управлінні освіти Чернігівської міської ради»

- запропоновано удосконалити наказ про облікову політику Управління, зокрема не наводити методи та процедури щодо яких немає альтернатив, не наводити посилання на нормативні акти, проте зазначити строк корисного використання груп основних засобів та нематеріальних активів, ліквідаційну вартість активів, поріг суттєвості.

- визначено переваги запровадження графіку документообігу для установи; розроблено графік документообігу розрахунків з оплати праці для Управління;

- наведено удосконалені розрахунково-платіжні відомості: розрахунково-платіжну відомість педагогічного працівника, розрахунково-платіжну відомість для технічного персоналу закладів освіти, розрахунково-платіжну відомість (зведену) для закладів освіти. Запровадження рекомендованих розрахунково-платіжних відомостей допоможе при складанні звіту з праці;

- запропоновано надати премії технічному персоналу закладів освіти з метою диференціації заробітної плати працівників різних тарифних розрядів та збільшення мотивування працівників підвищувати свою кваліфікацію.

ВИСНОВКИ

Під час дослідження було проаналізовано економічну сутність заробітної плати та її функції, визначено особливості нарахування заробітної плати в бюджетних установах.

Окрім цього, було проаналізовано поняття контролю та переваги його застосування, зокрема щодо розрахунків з оплати праці.

Було досліджено стан галузі освіти, визначено основні проблеми в цій галузі та пріоритетні напрями їх подолання. Також було охарактеризовано фінансовий стан Управління та його організаційну структуру, відображено порядок нарахування та виплати заробітної плати та інших виплат працівникам у закладах дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти, відображено організацію контролю розрахунків з оплати праці в Управлінні.

В результаті проведеного дослідження, зроблено відповідні висновки та розроблено пропозиції:

1) охарактеризовано економічну сутність заробітної плати, а також визначено функції заробітної плати. В результаті встановлено, що в бюджетних установах заробітна плата виконує не всі необхідні функції;

2) встановлено, що якість освіти в Україні є значно нижчою порівняно з провідними країнами світу;

3) виявлено, що відбувається значна диференціація якості освіти між міською та сільською місцевістю. Так, здобувачі освіти у міській місцевості мають кращі знання порівняно з здобувачами освіти у сільській місцевості;

4) встановлено, що наявність великої кількості доплат та надбавок для педагогічних працівників має мотиваційний ефект для професійного зростання працівника. Проте, для технічного персоналу таке мотивування відсутнє. А також враховуючи, менший

розмір посадових окладів технічного персоналу порівняно з мінімальною заробітною платою, відбувається звірення заробітної плати майже всього технічного персоналу;

5) надано рекомендації щодо запровадження премії для технічного персоналу закладів освіти, яка забезпечить диференціацію заробітної плати працівників різних тарифних розрядів та матиме мотиваційний ефект;

6) визначено, що посадові інструкції для працівників централізованої бухгалтерії та головного бухгалтера Управління допомагають працівникам чітко визначити їх посадові обов'язки, а у разі їх невиконання притягнути таких працівників до відповідальності;

7) виявлено суттєві недоліки Наказу про облікову політику Управління освіти Чернігівської міської ради. Запропоновано рекомендації щодо усунення цих недоліків, які допоможуть зробити облікову політику більш компактною та розкрити всі суттєві моменти, що стосуються ведення бухгалтерського обліку в установі;

8) встановлено відсутність графіку документообігу. Обґрунтовано переваги його створення та застосування, а також додатку до нього у вигляді зразків заповнення первинних документів. Розроблено графік документообігу для обліку розрахунків з оплати праці працівників закладів дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти;

9) виявлено, що в Управлінні відсутній окремий відділ внутрішнього контролю. Проте, внутрішній контроль здійснюється на певних етапах ведення бухгалтерського обліку. Такий контроль забезпечує вчасне виявлення помилок на ризикових етапах обліку, зокрема при складанні тарифікації;

10) запропоновано застосовувати удосконалені розрахунково-платіжні відомості. Рекомендовано використовувати розрахунково-платіжну відомість педагогічного працівника, розрахунково-платіжну

відомість працівника, який належить до технічного персоналу та узагальнену розрахунково-платіжну відомість (зведену). Застосування розрахунково-платіжних відомостей допоможе мінімізувати витрати часу при складанні Звіту із праці. Доцільно, щоб ці відомості можливо було створити за допомогою комп'ютерної програми.

Загалом, застосування вищенаведених рекомендацій допоможе зробити ведення бухгалтерського обліку більш ефективним, в результаті чого відбудеться мінімізація кількості помилок, що призведе до зменшення суми штрафних санкцій.

Застосування премій для технічного персоналу закладів освіти допоможе зробити цю галузь більш конкурентоспроможною під час залучення робочої сили, зокрема порівняно з іншими бюджетними установами.

АНОТАЦІЯ

Норець Д. О. Організація обліку та контролю розрахунків з оплати праці в бюджетних установах (на матеріалах Управління освіти Чернігівської міської ради). Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» ОПП «Облік і оподаткування». – Національний університет «Чернігівська політехніка». Чернігів, 2022.

В роботі досліджено економічну сутність заробітної плати, визначено особливості нарахування заробітної плати в бюджетних установах, визначено поняття контролю та його завдання щодо розрахунків з оплати праці.

Розглянуто сучасний стан та перспективи розвитку галузі освіти. Наведена фінансово-економічна характеристика діяльності Управління, оцінена організація обліку в установі та облікова політика щодо розрахунків з оплати праці, досліджена система внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці.

Розроблені пропозиції, спрямовані на вдосконалення організації обліку та контрольних процедур щодо розрахунків з оплати праці.

За результатами дослідження сформульовані пропозиції щодо: удосконалення організації обліку (удосконалення наказу про облікову політику Управління, створення графіку документообігу); удосконалення первинного обліку оплати праці (удосконалення розрахунково-платіжних відомостей); підвищення оплати праці технічного персоналу (запровадження премії для технічного персоналу).

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ЗАРОБІТНА ПЛАТА, РОЗРАХУНКИ З ОПЛАТИ ПРАЦІ, ДОПЛАТИ, НАДБАВКИ, ПРЕМІЯ, ОКЛАД, ТАРИФНИЙ РОЗРЯД, ТАРИФІКАЦІЯ, МІНІМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА, ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ